

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ร้านยาเป็นหน่วยหนึ่งของระบบสุขภาพที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนไม่เพียงแต่ทำหน้าที่กระจายยาเท่านั้นอีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญเปรียบเสมือนดังเป็น “ที่พึ่งด้านสุขภาพของประชาชน” เป็นทางเลือกหนึ่งของประชาชนมาตั้งแต่รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อมีพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ซึ่งร้านขายยาตามพระราชบัญญัติยาฉบับปัจจุบันเรียกว่าร้านขายยาแผนปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือร้านขายยาแผนปัจจุบันประเภท 1 (ขย.1) และร้านขายยาแบบบรรจุเสร็จ (ขย.2) โดยร้านขายยาแบบบรรจุเสร็จมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขต้องการจะให้ร้านยาบรรจุเสร็จนี้หมดไป โดยไม่ออกใบอนุญาตให้กับร้านยาเดิมที่จะขายต่อให้บุคคลอื่น เนื่องจากชื่อในใบอนุญาตและผู้ขายจะต้องเป็นบุคคลคนเดียวกัน ดังนั้นจึงต้องเลิกกิจการไป (สุเชต ลิพหาชีวะ, 2540)

นอกจากร้านขายยาจะทำหน้าที่ให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการเมื่อมีอาการป่วยเบื้องต้นแล้ว ยังเป็นแหล่งที่สามารถให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพตนเองตลอดจนแนะนำและส่งต่อไปยังแพทย์ผู้เชี่ยวชาญตามความเหมาะสม สำหรับประเทศไทยนั้นร้านยาแผนปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีรูปแบบหลากหลายในการให้บริการไม่ว่าจะพิจารณา ตั้งแต่ทำเลที่ตั้ง การตกแต่งร้าน ราคา ยา การมีเภสัชกรอยู่ปฏิบัติงานเป็นต้น อย่างไรก็ตามความแตกต่างของคุณภาพของบริการของร้านยาเป็นประเด็นหนึ่งที่สาธารณสุขให้ความสนใจ ดังนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยตลอดจนประชาชนผู้ใช้บริการ สำนักงานโครงการพัฒนาร้านยาโดยกระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดทำมาตรฐานร้านยาขึ้นจากข้อมูลหลักฐานและรูปแบบร้านยาที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตที่มีการปรับรื้อระบบสุขภาพโดยรวม ทั้งนี้โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญในการพัฒนาร้านยาให้สามารถเป็นหน่วยบริการหน่วยหนึ่งในเครือข่ายระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิภายใต้การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงการบริการสุขภาพได้ตามความจำเป็นและมีเสรีในการเลือกใช้บริการได้ตามความพอใจ (สำนักงานโครงการพัฒนาร้านยา, 2550) ร้านยาคุณภาพมีความแตกต่างจากร้านยาทั่วไปโดยเฉพาะด้านการให้บริการด้านข่าวสารและให้ความรู้แก่ประชาชนตลอดจนบริการด้านผลิตภัณฑ์ยาที่ครอบคลุมและแยกหมวดหมู่อย่างชัดเจนซึ่งจะสร้างความเข้าใจถึงโรคและการรักษา รวมถึงการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยพร้อมทั้งมีเภสัชกรประจำตลอดวัน(สำนักงานโครงการพัฒนาร้านยา, 2550)

โดยสำนักงานโครงการพัฒนาร้านยาได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพขึ้นเมื่อปี 2546 (ภัคดี โปธิศิริ, 2550) แต่ปัจจุบันนี้พบว่าร้านขายยาโดยทั่วไปยังมีอีกมากมายที่ไม่ได้เข้าร่วมในมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพดังกล่าวนี้ ทั้งที่มีการรณรงค์จากสภาเภสัชกรรมอย่างต่อเนื่อง

จากข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ร้านขายยาแผนปัจจุบันประเภท 1 (ขย.1) ในประเทศไทยมีทั้งสิ้นจำนวน 11,507 ร้าน มีร้านยาที่เข้าร่วมมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพจำนวน 361 ร้าน (ภค.ทรงศักดิ์, 2553) โดยในจังหวัดปทุมธานีมีร้านขายยาแผนปัจจุบันประเภท 1 (ขย.1) จำนวน 490 ร้าน เข้าร่วมมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพจำนวน 10 ร้าน(ภค.ทรงศักดิ์, 2553) ทั้งที่จังหวัดปทุมธานีเป็นเขตปริมณฑลที่มีประชากรอยู่หนาแน่นและเป็นเขตต่อเนื่องจังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพเป็นมาตรฐานที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงต่อผู้บริโภค เนื่องจากมีมาตรฐานเรื่องสถานที่ อุปกรณ์ การจัดเก็บรักษายา เพื่อป้องกันการเสื่อมของยา และอุปกรณ์ พร้อมทั้งให้การบริการสุขภาพตามความเหมาะสม อาทิเช่น เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูงรวมถึงมีเอกสารการให้ความรู้ มีการกำหนดมาตรฐานเรื่องการบริการเภสัชกรรมที่ดี การจัดหา ควบคุมยาและเวชภัณฑ์และการกระจายอย่างมีประสิทธิภาพมุ่งเน้นคุณภาพและความปลอดภัยของประชาชนเป็นสำคัญเภสัชกรจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและจรรยาบรรณให้สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องและตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ แต่มาตรฐานร้านขายยาคุณภาพในจังหวัดปทุมธานีนี้กลับมีร้านขายยาเข้าร่วมตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน มีเพียง 10 ร้านเท่านั้น

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาถึงทัศนคติของผู้ประกอบการร้านขายยาในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพด้วยเหตุที่ผู้ศึกษาต้องการจะให้ผู้ประกอบการได้ตระหนักแนวทางการพัฒนาร้านขายยาอย่างมีคุณภาพเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้ใช้บริการและสอดคล้องกับนโยบายของสภาเภสัชกรรมเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติด้านบวกเพื่อให้ร้านยาพัฒนาเป็นร้านยาคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งเผยแพร่เพื่อใช้เป็นข้อมูลต่อสาธารณสุขรวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาในมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ประกอบการร้านขายยาในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบทัศนคติของผู้ประกอบการร้านขายยาในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อร้านขายยาคุณภาพ
2. เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาร้านยาให้เป็นร้านยาคุณภาพตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและแนวโน้มพฤติกรรมของผู้ประกอบการร้านยาในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อมาตรฐานร้านขายยาคุณภาพ

ผู้ประกอบการร้านขายยาในจังหวัดปทุมธานี หมายถึง ผู้ประกอบการร้านทั้งรูปแบบบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่มีร้านสำหรับจำหน่ายยาและเวชภัณฑ์ ซึ่งได้รับใบอนุญาตขายยาแผนปัจจุบันบรรจุเสร็จที่ไม่ใช่ยาอันตรายและยาควบคุมพิเศษในจังหวัดปทุมธานี

ร้านขายยาคุณภาพ หมายถึง ร้านยาที่ผ่านการรับรองจากสภาเภสัชกรรมว่ามีมาตรฐานการให้บริการด้านยาและสุขภาพที่ดีมีคุณภาพโดยมีการพัฒนามาตรฐานต่างๆมากกว่าเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนดในกฎหมาย ทั้งนี้สภาเภสัชกรรมเป็นผู้ให้การรับรองคุณภาพ

มาตรฐานร้านยาคุณภาพ หมายถึงข้อกำหนดที่สภาเภสัชกรรมกำหนดขึ้นเพื่อรับรองคุณภาพร้านยา โดยมีมาตรฐานดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งสนับสนุนบริการ

มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการคุณภาพ

มาตรฐานที่ 3 การบริการเภสัชกรรมที่ดี

มาตรฐานที่ 4 การปฏิบัติตามกฎระเบียบและจริยธรรม

มาตรฐานที่ 5 การให้บริการและการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม